

Berilo

za drugo šolsko leto
koroških ljudskih šol.

Spisal
Walter Maklin.

Mit Erlaß des Bundesministeriums für Unterricht
Zl. 7742/II-9, vom 27. April 1929
zum Unterrichtsgebrauche an den gemischtsprachigen allgemeinen Volksschulen in Kärnten zugelassen.

Graz, 1929.

Leykam Verlag (Pädagogische Abteilung).

114962

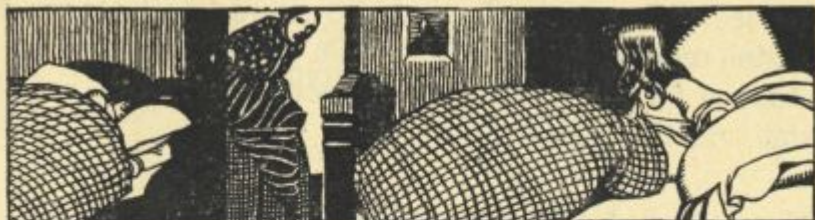
114962

7/27/1953

Bilder von Norbertine Breßlern-Roth, Graz.
Druckerei Leykam, Graz.

1. Vstanite, v šolo!

Vstanite, vstanite! kličejo mati. Danes se začne šola!

Franci in Mici hitro vstaneta, se umijeta, molita in jesta. Mleko in žganci jima jako dišijo.

Z Bogom, mamica in atej! kličeta otroka in hitita v šolo. Pri šoli že čakajo gospod učitelj in otroci. Vsi so nedeljsko oblečeni. Danes se začne novo šolsko leto. Zato je šolarska sveta maša.

2. V šoli.

Vsaki šolar ima svoj sedež. Franci sedi v zadnji klopi. On je sedaj v drugem oddelku. Na to je ponosen. Ne šteje več k najmanjšim.

Gospod učitelj rečejo: Franci, kadar boš klepetal (švecal), prideš zopet v prvo klop.

Franci obljubi, da bo prav priden. To bi bila velika sramota, če bi moral zopet v prvi klopi sedeti.

3. Sosedov Toni.

Sosedov Toni je danes prvič v šoli. Naenkrat mu je dolgčas po materi in očetu. Začne se bridko jokati. Gospod učitelj ga vprašajo: No, Toni, kaj ti

pa je? Oh, se joka Toni, domov bi rad šel! Gospod učitelj rečejo: Ne jokaj se, kmalu bomo šli vsi domov. Zdaj si že velik in se moraš učiti brati, pisati, računati, risati in peti!

4. Naci nima kruha.

Naci je pozabil kruh doma. V počitku je lačen. Mici vidi, da bi Naci rad jedel. Ona prelomi svoj kruh in da kos lačnemu dečku.

Naci se zahvali, pojè kruh in se veseli, ker ni več lačen.

5. Bodi pošten.

Franci najde v šolo gredè lep nož. Nož mu dopade. Franci ga vtakne v žep in si misli: V šoli bom dal nož gospodu učitelju. Tisti, ki ga je zgubil, je gotovo žalosten.

Gospod učitelj pohvalijo poštenega Francija.

6. Franci in Mici slišita kukavico.

Iz šole grede slišita Franci in Mici kukati: kuku, kuku! Mici reče: Franci, sedaj bova štela, kako dolgo bova živila.

Kukavica kuka in otroka štejeta. Štejeta do petintrideset. Juhu! kliče Franci, petintrideset let bova še živila!

7. Mici poje.

Slišala sem ptičko pet,
zapela je kuku!

Katera more nek to bit,
ki poje tak lepo?

To je gotovo kukovca,
je mojga srca ljubica.
Kuku, kuku, kuku, kuku,
tako je kukala.

8. Vse cveti.

Sedaj je krasen čas. Vse cveti. Na njivi cvetijo rožice, rdeče, bele, modre (blave), rumene. Franci in Mici se igrata na pisani njivi. Nabirata rožice in zvežeta lep šopek (bušeljc). V sadovnjaku (sadnem vrtu) je tudi vse v najlepšem cvetu. Oče so rekli: Bog nam daj letos dosti sadja!

9. Živali v vigredi.

Lastovke so zopet tukaj, vpijejo otroci. To so dobri zidarji. Zidajo si močna in lepa gnezda. Franci gleda vsak dan na gnezda. On se že veseli na mlade lastovke.

Za hišo stoji čebelnjak. Tam je tudi vse živo. Pridne čebelice letajo iz soda in v sod (panj). Prinašajo strd. Strd jejo otroci prav radi.

10. Franci vozi gnoj.

Hlapec Joza nalaga gnoj na voz. Franci drži konja. Hijo! kliče Franci in poka z bičem (pajčo). Konj vleče. Na polju kliče Franci: Ve! Konj stoji. Hlapec nareja na polju majhne kupčke.

Potem pride dekla z vilami in raztrosi gnoj.

11. Oče orjeta oče in Joza. Vse je izorano.

Cele dni orjeta oče in Joza. Vse je izorano. Pri vlačanju pomaga tudi Franci. On vlačí z staro

kobilu. Potem pripeljejo oče deset birnjev žita in začnejo sejati.

Franci si misli: Kadar bom velik, bom tudi jaz sejal. Sejati je najlepše delo kmečkega stanu.

Po končanem delu sklenejo oče roke in molijo: Ljubi Bog! daj nam tudi letos dosti kruha in obvari nas slabe letine.

12. Otroci pomagajo štehati.

Franci prinese lopato, Mici grablje. Dekla pripelje gnoj. Mati pridejo na vrt in začnejo štehati.

Mati, kaj bote letos sadili in sejali? vprašajo otroci. Vse, kar potrebujem v kuhinji: solato, špinačo, zelje, kolerabo, peteršilj, zeleno (zelar), korenje (merl), česen (knoblavh), čebuljo (cvifl), por, grah, stroči fižol (štranklne), materino dušico (timeš) in marjon.

13. Zakaj otroci radi delajo.

Mici in Franci rada pomagata staršem. Otroka rada delata, ker je lenoba nekaj grdega. Mici in Franci hočeta postati pridna in poštena človeka. Poznati morata vsa kmečka dela. Rada delata otroka tudi zato, ker ljubita starše.

14. Rože na vrtu.

Z rožami imajo mati največje veselje. Zato je vrt tudi tako lep. Tu rastejo in cvetijo nageljčki, pelargonije, vrtnice, georgine in dobro dišeči rožmarin. Ob nedeljah si vtakne Franci majhen šopek (bušeljc) na klobuk.

15. Francetov oče.

Francetov oče so kmet. Imajo lepo kmetijo. Pri kmetiji so travniki, polja in gozd. Hiša je velika. Zraven hiše stoji hlev. V hlevu je živina. Na skednju je krma (futer) za živino in različni stroji (mašine).

16. Živina.

Prijatelj Naci obišče Franceta. Naci bi rad videl živino in reče: Pokaži mi vašo živino! Franci pelje Nacija v hlev. Tu stojita dva močna konja in veselo žrebe. Naprejšrede našteje Naci enega bika, dva vola, devet krav in sedem telet. V svinskem hlevu vidi Naci devetindvajset svinj. Kur imate pa veliko. Koliko jih pa je? vpraša Naci. Dva petelina, osemindvajset kur in petinštirideset piščetov, odgovori Franci. Potem imamo še dva purmana, šest rac in pet gosi.

17. Ne muči živali.

Mesarjev vajenec žene tele mimo Francetove hiše. Vajenec surovo tepe ubogo tele in žoka (suje) žival celo z ного. Francetov oče vidijo to. Stopijo k vajencu in ga opomnijo: Ne muči ubogo žival! Ona ravno tako čuti kakor ti.

18. Očetova hiša.

Hiša Francetovega očeta stoji na majhnem hribčku. Ona je enonadstropna in ima rdečo streho. V hiši je osem sob in kuhinja. Hiša ima tudi veliko klet.

V sobah prebivajo ljudje. V kleti je veliko krompirja in repe. Tudi sodi z moštom stojijo v kleti.

19. Sobe in kuhinja.

V največji sobi stoji krušna peč. Tukaj je velika miza. Okoli mize stojijo klopi in stoli. V tej sobi se zbira družina pri jedi. Zraven sobe je kuhinja, kjer

kuhajo mati za celo družino. Mici pomaga materi. Ko so bili mati bolni, je kuhala Mici žgance in kavo (kofe). Iz kuhinje pridemo v shrambo. V shrambi je veliko dobrih reči. V prvem nadstropju je spalnica za starše. Zraven je sobica (kamerca), v kateri stojijo posteljce za otroke.

20. Franci krade.

Oče in mati so se peljali na semenj. Franci gre v shrambo. Hoče si narediti dober dan. On si vzame in sne sladkor (cuker), smetano, sir, sirovo maslo (buter), meso, strd in pije jesih.

Oh, kako mu je sedaj hudo. Misli, da mora umreti. Ko se vrneto oče in mati, kmalu spoznata Francetovo bolezen. Oče vzamejo šibo in natepejo bolnega sladkosnedeža. Franci jokaje kliče: Lepo prosim, bodite zopet dobri, jaz nikdar več ne bom kradel.

21. Prebivalci hiše.

V očetovi hiši živi enajst oseb. Oče in mati, potem Franci in Mici, Lizi in Hanzi. Lizi in Hanzi sta čisto majhna človeka. Hanzi se šele uči hoditi. V hiši stanuje še: svinjarica, kravarica, hlapec, pastir in stara dekla, katera ne more več delati.

22. Občinski ubožec.

Miha je občinski ubožec. Štirinajst dni stanuje pri enem kmetu, potem potuje naprej k sosedu, kjer ostane ravno tako dolgo. Pri Francetovih starših se mu dobro godi. Tu dobi snažno posteljo in zdravo hrano. Mati

rečejo: Na ubožce moramo lepo gledati. Potem božji blagoslov (žegen) ne bo izostal.

23. Pri stari mami.

V vasi živijo stara mama v majhni hišici. K stari mami gredo otroci radi. Stara mama so jako dobra žena. Vselej imajo za otroke nekaj dobrega in radi pripovedujejo lepe pravljice. Kadar pride Mici k stari mami, vsakokrat reče: Babica, prosim vas, povejte mi nekaj iz starih časov! Mici posluša, se veseli in si misli: V starih časih je bilo vendar lepše kakor danes.

24. Pri stricu in teti.

Ves teden vprašujejo otroci: Ali se v nedeljo peljemo k stricu?

V nedeljo rečejo oče: Po južini se peljemo k teti in stricu. Otroci vriskajo in kmalu so pripravljeni.

Voziti se je jako lušno. Še bolj lušno je pri teti in pri stricu. Z bratranci, to so stricovi otroci, se igrata Mici in Franci.

Teta kličejo k malici (mavžni). Sedaj sedijo vsi okoli mize: Oče, mati, stric, teta, bratranci in bratranke. Pri teti sta kava (kofe) in pogača še boljša kot doma.

25. Nedelja.

V nedeljo ni šole. Vsi ljudje grejo v cerkev. Gospod župnik pridigajo. Po pridigi je sveta maša. Organist igra na orgljah in pevci pojejo. Verniki molijo k ljubemu Bogu. Nedelja je Gospodov dan. Vse počiva. Nobeden človek ne dela na polju. Popoldan čitajo oče časopis in kadijo cigaro, mati šivajo Francetove raztrgane hlače in otroci pišejo svojo domačo nalogo.

26. Žegnanje.

Vsako leto je enkrat žegnanje. Na žegnanje se veselijo otroci in odrastli. Mici in Franci se najbolj veselita na obhod (pranganje).

Šolarji se zbirajo v šoli in gredo z gospodom učiteljem v cerkev. Po sveti maši se sestavi procesija. Najprvi so šolarji z lepo zastavo (fano), potem moški. Za moškimi pridejo godci in za njimi požarna bramba (fajerber). Potem pridejo gospod župnik z Najsvetejšim. Pred Najsvetejšim so ministranti s kadilom in zvončkom in možje z laternami. Najsvetejšemu sledijo dekleta in žene. Med pranganjem zvonijo zvonovi, pokajo topiči (možnarji), pojejo pevci in svirajo (špilajo, igrajo) godci.

O, pranganje je nekaj lepega! Franci in Mici bi rada imela vsak dan žegnanje.

27. Pri kramarjih.

Pred cerkvijo imajo kramarji svoje prodajalne šotore (štante). Po pranganju hitita Mici in Franci k štantom. Tu se vidi veliko lepih reči: pecivo, cukrenino, nože, ogledala (špeglje), trobente, in še dosti drugega. Mici si kupi za 30 g peciva in Franci nož za 80 grošev.

28. Binkošti.

Danes mora Franci zgodaj vstati. On se pelje z botrom v Celovec k sveti birmi. Boter so že tu in čakajo. Hitro obleče Franci svojo novo obleko in obuje nove črevlje. Skoraj pozabi na svoj novi klobuk s peresom (šnajdo).

Joza pelje botra in Francija na postajo (štacijon). Kmalu pride vlak (cug). Ljudje stopijo v vagone in že

se vozijo. Kmalu so v Celovcu. Konduktar kliče: Klagenfurt, Hauptbahnhof! Ljudje izstopijo in grejo v mesto.

29. Pri birmi.

Boter grejo z fantom v mesto. Kmalu prideta k stolnici. Tukaj je birma, rečejo boter. V cerkvi se čudi Franci, ker je desetkrat večja kakor domača cerkvica. Škof berejo sveto mašo. Po sveti maši je birma.

V dolgih vrstah stojijo birmanci in njih botri. Škof, katerega spremlja veliko duhovnikov, grejo k vsakemu otroku in ga birmajo.

Po birmi dajo boter Franceju srebrno uro z verižico (ketico). Bog loni, ljubi boter, reče Franci.

Boter je res dober človek, ker da dečku tako lepo uro in verižico.

30. Na travniku.

Na travniku se igrati je lušno. Koliko različnih rož in živalic je tam!

Mici nabira rože in naredi šopek (bušeljc). Franci gleda metulje, čebele, ose, sršane, kobilice in druge živalice, katerih ne pozna. Pajek prede lepo mrežo, v katero lovi muhe. Tam leti miš. Franci jo hoče ujeti, a miš je prehitra.

31. Ose.

Tam za grmom imajo ose svoje gnezdo. Sosedov Jaki to ve. On jih rad draži. Tako tudi danes. Najprej vrže en kamen na gnezdo. Dve osi priletita gledat, kaj se je zgodilo. Jaki vrže še en kamen. Sedaj so ose jezne. Veliko os napade Jakca. Jaki pobegne, ose pa

letijo za njim. Kmalu ga dobijo in ga tako opikajo, da Jaki od samih bolečin vpije in se joka. Nazadnje je tako otekel, da komaj gleda.

Prav se mu godi! Zakaj ne pusti os pri miru.

32. Košnja se začne.

Če ostane vreme tako lepo, začnemo v ponedeljek kositi, rečejo oče. Franci gre k sosеду in ga prosi, da bi v ponedeljek pri košnji pomagal. V soboto klepata oče in hlapec vse kose. Kosa mora biti ostra, drugače ni luštno kositi, rečejo oče. V nedeljo gresta oče in hlapec že ob osmih zvečer spat. Košnja je težko delo in kosci morajo biti že ob pol štirih na travniku.

33. Košnja.

Ob treh zjutraj vstanejo oče in zbudijo hlapca. Komaj je hlapec vstal, je sosed tudi že tukaj. Vsak ima svojo koso na rami in možje gredo na travnik. Tam kosijo. Kose dobro režejo. Zato jih ni treba velikokrat brusiti. Ob šestih prinese dekla zajuterk. Kava in žganci koscem dobro dišijo.

34. Seno.

Seno je suho. Oče, mati, hlapec, dekla in otroci so na travniku. Ženske in otroci delajo z grabljami, moški z vilami. Z grabljami grabijo seno na kupe. Potem nalagajo (nabašajo) seno na voz.

Voz je visoko nabasan. Mici in Franci sedita na vrhu, juckata in pojeta.

35. Poletje.

Poletje je. Kmet se poti pri svojem težkem delu. Solnce stoji visoko na nebu in vroči žarki pečejo na zemljo. Tako je prav, rečejo oče, bolj je toplo, boljše za žito.

36. Nevihta.

Danes pride gotovo (gvišno) še nevihta, rečejo mati pri južini. Muhe so tako hude in zjutraj ni bilo rose.

Popoldan je naenkrat nebo z temnimi oblaki pokrito. Vidi se že, kako blisk šviga in sliši se že grom. Cerkovnik (mežnar) zveni hudó uro.

Sedaj hitro domov! kličejo oče. Ljudje hitijo v vas. Komaj so doma, je nevihta tukaj. Bliska se in grmi, da je groza, in ploha lije na suho zemljo. Franci in Mici sta čisto tiha, ker jiju je strah.

37. Žetev.

Oče in mati gledata žito. Oče rečejo: Glej, mama, žito je že lepo zrelo in rumeno! Greva v vas, da dobiva ženjice!

Ženjice pridejo. Pridne so in hitre in srpi dobro režejo. Žito vežejo v snope. Zvečer leži že veliko snopov na polju. Oče, hlapec in Franci grejo v mraku na polje. Tam kopičijo (hekrajo).

38. Žito se mlati.

Marsikateri kmet še danes mlati z cepcem. Drugi mlatijo z mlatilnico (drešmašino). Mlatilnica se žene

z roko, z vitelom (gepelnom), z bencinmotorom ali z elektriko. Francetov oče imajo vitel.

Franci goni konje in vsi drugi delajo na skednju. Kmalu je žito zmašिनano in v veternem mlinu snaženo (spucano). Sedaj bašejo žito v žaklje. V vsaki žakelj gre birenj.

Francetov oče so zmašinali 50 birnjev žita.

39. Franci se pelje v mlin.

Atej, prosim, ali se smem peljati z vami v mlin? prosi Franci očeta. Ali si že spisal domačo nalogo? vprašajo oče. Franci pokaže očetu svojo nalogo. Sedaj sme z očetom. Oče in hlapec neseta pet birnjev žita na voz.

Hijo! kliče Franci in konj vleče. Kmalu zagledata mlin pri potoku. Voda žene veliko kolo.

Mlinar pride očetu naproti in mu pomaga žaklje znositi v mlin.

Franci se čudi, ko stopi v mlin. Tu stoji velik kup žaklov z žitom. Ali ti dopade moj mlin? vpraša mlinar Francija. O ja, odgovori deček. Sedaj pelje mlinar. Francija skozi mlin in mu pokaže in razlaga vse.

40. Izlet v gozd.

Stric in teta iz mesta sta tu. Otroci grejo ž njimi v gozd. Stric vprašajo otroka: Ali poznata vsa drevesa. katera tukaj rastejo? O ja! kličeta Franci in Mici. Teta rečejo: Franci bo pokazal igličnata in Mici listnata drevesa. Franci pokaže smreko, jelko, borovec in macesen. Mici pa pokaže dob, lipo, javor, bukev, brezo in jelšo. Ker Mici in Franci gozdna drevesa tako dobro poznata, da stric vsakemu šiling.

41. V črnicah.

Nedelja je. Kravarica gre po južini v gozd po črnice. Mati dovolijo tudi otrokoma, iti z deklo. Mici ima velik, Franci pa malo manjši pisker seboj. Kravarica ve v gozdu kraj, kjer je veliko črnic. Dekla in Mici sta pri nabiranju prav hitre. Franci pa vtakne črnice rajše v usta, kakor v pisker.

Ko pridejo zvečer domov, rečejo oče: Franci, poglej enkrat v ogledalo (špegu). Franci vidi, da je črn kakor zamorec. Hlapec reče: Jaz sem mislil, da je Franci z nosom črnice nabiral.

42. Franci in veverica.

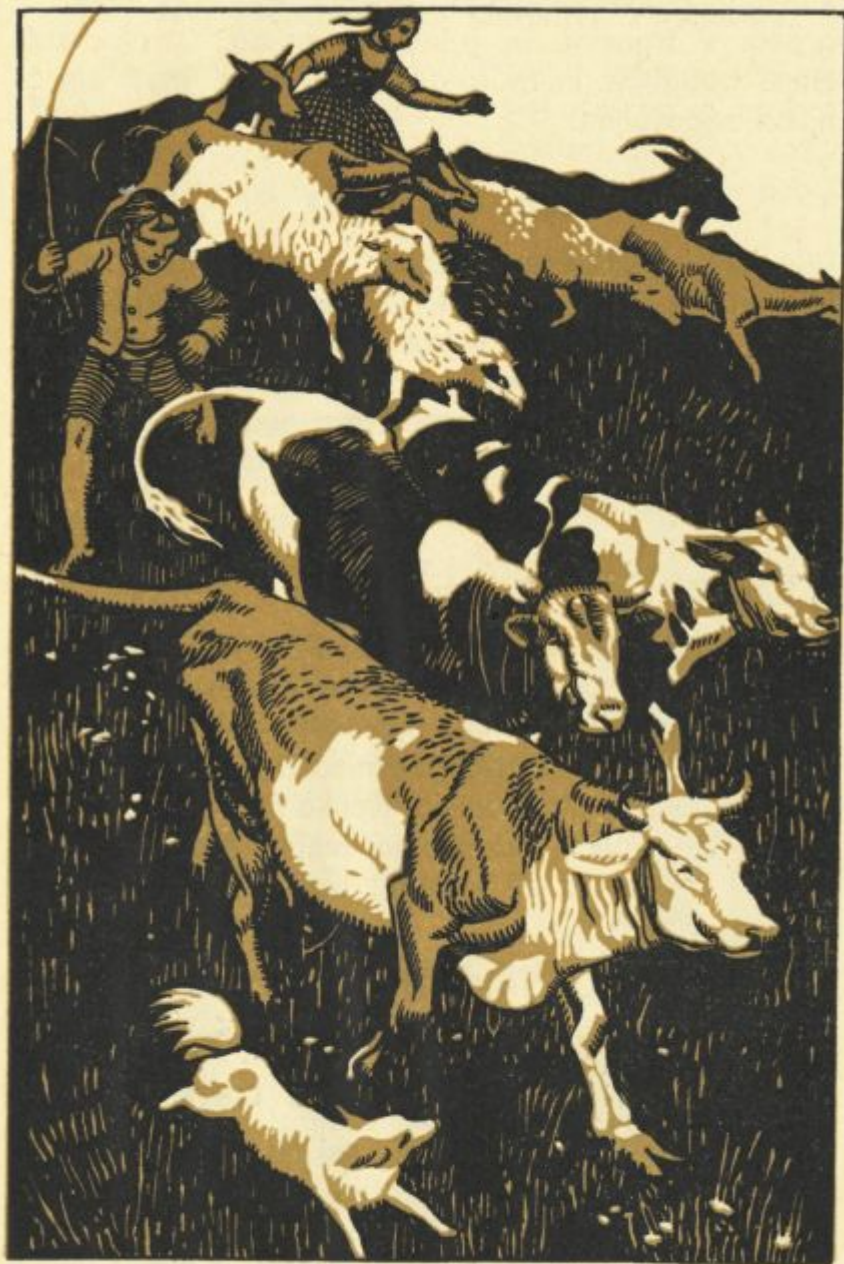

Glej jo, glej jo! tam sedi veverica. Franci leti tja in jo hoče ujeti. Ko je čisto blizu, ga ugleda veverica in že je na vrhu visoke smreke. Franci gleda za njo in ploska v roke. Zdaj skače veverica od vršiča do vršiča in Franci jo ne vidi več.

43. Kako otroka staršem pomagata.

Pridni otroci radi pomagajo svojim staršem. Mici in Franci sta pridna otroka. Kadar starši kaj potrebujejo, hitro ubogata. Nosita drva in vodo v

kuhinjo, pometata sobo, snažita (pucata) črevlje, gresta v trgovino in prineseta pošto. Otroka sta hitra, ubogljiva in rada delata. Oče in mati sta ž njima zadovoljna.

44. Na paši.

Juhu! jucka Franci, kadar žene čredo na pašo. Mici mu pomaga. Na paši je lušno in kratkočasno. Kadar je prav mrzlo, nanosijo otroci suhe vejice in drva na kupec in prosijo očeta za ogenj.

Netiti na paši je lepo! Otroci sedijo okoli ognja in si pečejo repico (krompir). Pečena repica, oh, to je nekaj dobrega!

45. Na trgu.

V mestu je vsaki teden en tržen dan. Mati ne-sejo na trg jajca, sirovo maslo (buter) in skuto. Včasih sme iti tudi Mici ž njimi. Mici pomaga materi jerbas (korb) nositi. Mati še niso dolgo na trgu in že pridejo žene in vprašajo: Koliko stanejo (koštajo) jajca? 16 grošev, odgovorijo mama. Koliko košta buter? 5 šilingov 60 grošev! Koliko košta skuta? 1 šiling 20 grošev!

Ne traja dolgo in korb je prazen. Mati so vse prodali.

46. Na vernih duš dan.

Na vernih duš dan grejo vsi ljudje na pokopališče (britof). Na grobovih ležijo venci in zadnje jesenske rože. V zemlji tičijo goreče sveče.

Gospod župnik blagoslavlja grobove. Ljudje so žalostni, mislijo na svoje rajne in molijo za nje.

47. Ne pozabimo padlih vojakov.

Na vernih duš dan mislimo tudi na one vojake, ki so padli v vojski za nas. Vojskovali so se hrabro za domovino. Branili so sovražnikom dohod v našo deželo. Grobovi teh vojakov so daleč v Italiji, v Srbiji in v Rusiji.

Hvala vam junaki! Nikdar vas ne bomo pozabili! Molili bomo za vas!

48. Franci trese hruške.

Hruške so zrele! Franci vpraša očeta: Prosim, smem hruške tresti? Ako paziš, da ne padeš! rečejo oče.

Kakor veverica pleza Franci na drevo. Z vso močjo trese. Hruške padajo kakor toča. Ena debela hruška pade Micki na glavo. Av! zavpije Mici. Franci se pa smeji in vpraša sestro: Hočeš še eno hruško?

49. Kaj se zgodil letino?

Oče! reče Franci, letos imamo vsega dosti, veliko žita, veliko krompirja. Kaj bote z vsem tem naredili? Veš, podučijo oče dečka, en del rabimo za nas, en del za živino in kar ostane, pride na prodaj. Denarja nikdar nimam preveč. Moram davke (štajre) in posle plačati in družino oblačiti.

50. Kaj veter naredi.

Uj! je to siten veter! Listje, katero je že rumeno in rdeče, pade z drevesa. Ravno tako, kakor da bi deževalo.

Franci gre v šolo. Veter mu vrže klobuk z glave. Nekaj časa ga nese, potem ga pa valja (rola) po cesti. Franci leti dolgo za njim. Zdaj ga ima! Oh, kako je prašen! Klobuk ni več tako lep, kakor poprej.

51. Dež.

Ob pol osmih zjutraj je še čisto temno. Starši se jezijo črez ta dolgotrajni dež. Franci in Mici se pa veselita. V dežju v šolo hoditi, to se jima dopade. Mati dajo velik, star dežnik (streho). Otroka rečeta na cesti: Sedaj lahko dežuje, kolikor hoče. Midva sva na suhem!

52. Mrzlo je.

Hu, danes je mrzlo! Tako mrzlo kot pozimi! Na planinah je gotovo že sneg. Oče rečejo: Veš kaj, mama, ker je danes tako mrzlo, bi bilo dobro, ko bi znetila peč.

Mici in Franci, prinesita malo drv! Otroka to hitro storita. Mati znetijo peč. Otroci stojijo zraven in se veselijo na toplo sobo.

53. Slana je padla.

Danes je vse belo. Franci si misli, da je padel ponoči sneg. O ne, to ni sneg, rečejo mati, to je slana. Mici začne peti:

Je pa davi slanica padla
na zelene travnike.
Je vso travco pomorila
vse te žlahtne rožice!

54. Oče grejo na lov (jago).

Z lovom imajo oče veliko veselje. Pridno snažijo (pucajo) svojo puško. Iz omare vzamejo patrone in jih vtaknejo v žep. Mati prinesejo ma-

lico (mavžno). Oče jo vtaknejo v nahrbtnik (ruksak).

Otroci! rečejo oče, pridni bodite in ubogajte mater! Franci kliče za očetom: Prinesite zajca seboj. Rad bi zajčka jedel!

55. Pri gozdarju (forštnarju).

Oče pošljejo Miciko in Francija k gozdarju. Pri gozdu stoji njegova hiša. Pred hišo ležijo gozdarjevi psi. Nad durami visijo jelenove rogovile. V sobi je tudi mnogo lepih reči. Osem pušk visi na steni in štirideset različnih rogov. Gozdar ima tudi veliko našopanih ptic. Franci si misli, da bo tudi on gozdar.

56. Nesreča.

Trinajstletna deklica je živela v koči pod Obirjem. Nekega dne je šla mati v Celovec. Zvečer, ko je

prišla zopet domov, je našla svojo hčerko z težkimi opeklinami. Črez dva dni je uboga deklica umrla.

Kako se je nesreča zgodila? V svetiljki (lampi) je bilo premalo petrolija. Deklica je zalila svetiljko. Ker je bilo že temno, je stopila k štedilniku (šparherdu). Plamen je vdaril v petrolej.

Tako se je zgodila nesreča.

57. Ogenj.

Ob polnoči se sliši naenkrat strašen polom v vasi.

Ogenj! Gori! vpijejo ljudje. Oče skočijo z postelje. Res, rečejo, v sosednji vasi gori. Hitro se oblečejo in letijo v vas. Oče so pri požarni brambi (fajerberu). Požarna bramba se zbira pri gasilnem domu (špricenhavzu). Sedaj vprežejo brizgalnico (špricev) in se peljejo v sosedno vas. Tam gasijo.

58. Gasijo.

Hvala Bogu, da je požarna bramba (fajerber) prišla, drugače bi zgorela cela vas, pravijo ljudje. Fa-

jerber dela pridno. Streha ene hiše je zgorela. Skedenj in sosedne hiše je rešila požarna bramba.

59. Miklavž pride.

Po večerji sedi družina v sobi. Otroci so danes tako pridni, da se vse čudi.

Naenkrat se zasliši pred oknom polom in cinglanje. Zdaj pride Miklavž, reče Franci in sede v očetovo bližino. Nekdo potrka. Duri se odpro in v sobo

stopi sveti Miklavž. O, on je lep v svoji škofovi obleki!

Sveti Miklavž vzdigne roko in pravi: Otroci! prišel sem iz svetih nebes gledat, kaj delate! Ali

ste pridni, ali ubogate starše, gospoda učitelja in gospoda župnika? Znete lepo moliti, pisati, brati in računati?

Otroci odgovorijo: Ja! Sedaj stopi drug za drugim pred svetega Miklavža in moli.

Miklavž je zadovoljen in da vsakemu otroku majhen zavojček (pakeljč).

Hvala lepa, ljubi sveti Miklavž! kličejo otroci.

60. Kaj je Miklavž prinesel?

Otroci pregledajo reči, katere je sveti Miklavž prinesel. Letos je bil Miklavž posebno priden. Tu so: šokolada, dobra cukrnina, jabolka, fige, rožiči, dve knjigi z lepimi pravljičami in šiba. Oče pravijo: To je Miklavž prav naredil, da je prinesel šibo. Šiba je jako koristna za naše otroke.

Franci pa misli drugače.

61. Sneg.

Otroci še ležijo. Mati stopijo v sobo in rečejo: Danes pa pada sneg, da je veselje!

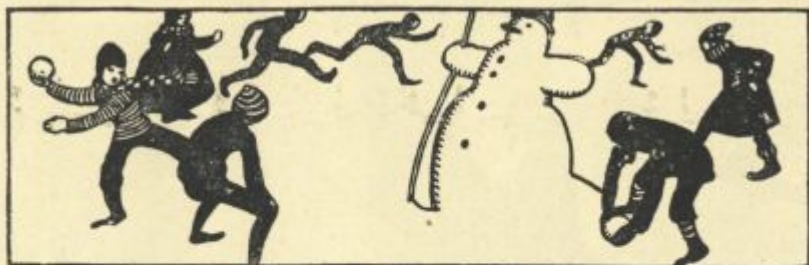
Komaj slišita to Franci in Mici, že vstaneta, molita, se umijeta in oblečeta.

Potem hitro ven pred hišo! Juhu! jucka Franci, to je lušno! Kmalu se bom drkal. Danes bomo postavili v šoli velikega snežaka (šnemandlc).

62. Snežak.

V šoli je danes lušno! Gospod učitelj in učenci govorijo o snegu, snežaku in drkanju. Potem grejo na dvor (hof) in postavijo krasnega snežaka.

Snežak ima črne oči, rumen nos in velika usta. V roki drži staro metlo. Na glavi ima raztrgan klobuk. Franci se odkrije in reče: Servus, šnemandlc! Sedaj se vsi otroci smejijo.

63. Oče in Franci kadita.

Po stari navadi kadijo in poškropijo ljudje svoje stanovanje in tudi hleve. Oče imajo v starem loncu (piskru) živo oglje, nanj potrosijo kadilo (vajravh). Franci ima v svojih rokah šalico in v šalici blagoslovljeno (žegnano) vodo z vejico. Oče grejo po vseh sobah, v hlev, na skedenj in v klet. Povsod kadijo. Franci gre za njimi in poškropi vse z žegnano vodo.

64. Božično drevesce.

Božično dete (kristkindl) je prišlo in prineslo božično drevesce (kristbavm). Oj, božično drevesce je lepo! Na njem gorijo rdeče, modre (blave), zelene, rumene in bele svečice. Na vejah visijo zlati orehi, rdeča jabolka in dobro pecivo. Francetu je prinesel Božiček nove črevlje, Micki novo obleko, materi naglavno ruto (haderco) in očetu novo pipo (fajfo).

Otroci stoje pred božičnim drevescem in pojejo:

Sveta noč, blažena noč,
vse že spi, je polnoč.

65. Šapanje.

Na šapanje se veselijo otroci že celo zimo! Otroci pripravljajo več dni poprej šibe. Mici uči Franceta, kako mora pri šapanju govoriti.

Zgodaj vstaneta Franci in Mici in šapata najprej starše. Zato dobita zajutrek. Potem gresta k sosedom in k žlahti. Za šapanje dobijo otroci denar, jabolka, suhe hruške (kloce), fige, rožiče, cukrenino, žemlje ali pa šokolado. Po šapanju je Franci cel bogataš. Ima 5 S 65 g, 20 jabolk, 18 kloc, 5 fig in 6 žemelj.

66. Mici in Franci pišeta teti.

Mici kupi lepo novoletno karto in Franci znamko (marko) za 10 grošev. Sedaj pišeta:

Ljuba teta!

Vse najboljše Ti želita k novemu letu

Tvoja

Mici in Franci.

67. Novi koledar.

Trgovec je poslal materi lep koledar. V koledarju je mnogo za brati. Franci si koledar dobro ogleda. On bere imena mesecev: januar, februar, marec, april, maj, junij, julij, avgust, september, oktober, november in december. Potem bere še imena dni: ponedeljek, torek, sreda, četrtek, petek, sobota in nedelja. Mati! reče Franci, mesca januarja sta dva praznika. Prvi praznik je novega leta dan in drugi je svetih treh kraljev dan.

68. Pehtrna.

Danes se pa Francetu čudno v postelj mudi. Komaj je večerjal, gre že spat. V postelji tiho leži. Danes mora biti Franci priden, ker pride Pehtrna. Ona je že tu! Je grda ženska z ostrimi vilami (burkljami). Pred Pehtrno in vilami ima Franci velik strah. Vtakne svojo glavo pod odejo. A to nič ne pomaga! Pehtrna potegne odejo z glave in vpraša fanta, ali je priden. Pehtrna to ne verjame in da Francetu pet zmrzlih rep.

Micko pa hvali Pehtrna in ji da celo pest dobrih, sladkih kloc.

69. Očetova ura.

Oče imajo vselej uro pri sebi. Ura je srebrna. Da oče ure ne zgubijo, imajo lepo srebrno verižico (ketico). Na ketici visi srebrn tolar. Vsak večer, predno grejo oče spat, navijejo uro. Franci se že

spozna na uri. Majhni kazalnik (cajger) kaže ure, dolgi pa minute. Oče vprašajo Francija: Koliko ur ima dan? Dan ima štiriindvajset ur. Koliko minut ima ura? Ura ima šestdeset minut. Koliko sekund ima minuta? Minuta ima šestdeset sekund.

Ker Franci vse ve, sme očetovo uro v roke vzeti in poslušati, kako da gre. On sliši uro: tika-taka, tikataka, tikataka, tikataka, tik!

70. Druge ure.

V hiši je več ur. Oče imajo svojo žepno uro vselej pri sebi. Materina ura je še manjša kot očetova. V spalni sobi stoji budilka (bekerca). Budilka nas zbudi, kadar hočemo. V kuhinji visi kuhinska ura. V sobi imajo stensko uro. To je treba samo vsako nedeljo naviti.

71. Pri urarju.

Budilka noče več iti. Franci jo mora k urarju nesti. Oj, tam je veliko ur! Franci nikdar še ni videl toliko ur. Vse stene so polne. Tu visijo žepne ure, različne stenske ure, okrogle, štirioglate, majhne in velike. Sedaj je ravno enajst. Ure začnejo biti. Franci ne ve, kam bi gledal. Nekatere ure tenko bijejo, nekatere pa debelo, kakor velik zvon. Urar vidi, kako se to Franceju dopade in ga vpraša: No, Franci, bi bil ti rad urar? O ja! reče Franci.

72. Franci kupi znamke (marke).

Franci, tu imaš 32 grošev, pojdi na pošto in prinesi 2 marki po 16 grošev! Franci gre v vas. Kmalu je pri hiši, na kateri stoji:

Postamt

V pošti uraduje poštarica. Deček lepo pozdravi in zahteva 2 marki po 16 grošev. No, Franci, vpraša poštarica, boš pisal pisma? Jaz ne, odgovori Franci, mama bodo pisali.

73. Mici dobi karto.

Pismonoša pride in vpraša: Kje pa je Micika? Za njo imam karto! Franci leti po Micko, katera hitro pride. Pismonoša da Micki karto. Hvala lepa, reče Mici. Na eni strani je lepa podoba, na drugi pa zgleda tako:

<p>K Tvojem u godu Ti vošči srečo, zdravje in dolgo življenje</p> <p>20. 3.</p> <p>Tvoja teta Pepa.</p>	<p>An</p> <div style="border: 1px dashed black; width: 80px; height: 60px; margin: 10px auto;"></div> <p>Mici Bolte</p> <p>St. Margareten</p> <p>i. Rosentale</p>
---	---

74. Franci je pustna šema (pustnjak).

Franci se obleče za pustnjaka. Mici mu pomaga. Na glavi ima čudno šemo (larfo) in visoko kapo. Namesto hlač ima dolgo, raztrgano janko. V roki ima korbček in šibo.

Nobeden človek Francija ne pozna. Sosedu mu dajo v korbček dobre krape (fancate).

Ker je Franci majhen pustnjak, se ga otroci ne bojijo. Letijo za njim in vpijejo:

Pust, pust,
je masten
okoli ust!

75. Kaj ima človek.

Franci pride iz šole domov. No, kaj si se pa danes učil? ga vprašajo mati. Danes smo se učili o človeku, odgovori Franci. Človek ima telo in dušo. Kar vidimo, imenujemo telo.

S čimer pa mislimo, se veselimo in se bojimo, tega ne vidimo. To je duša. Kadar človek umrje, se loči duša od telesa. Mrtvo truplo položijo v grob. Duša pa leti k ljubemu Bogu v sveta nebesa.

76. Franci je bolan.

Zjutraj Franci ne more vstati. Vse ga boli in slab se počuti. Enkrat mu je prevročje, enkrat premrzlo. Mati mu kuhajo lipov čaj in rečejo: Če Franci popoldan ne bo boljše, bomo poslali po zdravnika (doktorja).

77. Gospod doktor.

Gospod doktor so prišli. Ogledajo in preiščejo Francija. Potem rečejo: Franci ima gripo. Le pazite, da

se ne bo prehladil. Jaz bom napisal dobro zdravilo (arcnijo), katero mu bo pomagalo.

Gospod doktor se vsedejo k mizi in pišejo recept.

78. Mici gre po zdravilo (arcnije).

Mici gre z deklo v mesto po zdravilo. V mestu je hiša, na kateri je napis:

Apotheke

V to hišo gresta Mici in dekla. Apotekar pogleda recept in reče: Črez pol ure pridita po zdravilo!

Apotekar napravi arcnije. Mici gre črez pol ure zopet v apoteko. Apotekar da deklici zdravilo in reče: Zdravilo stane (košta) 1 šiling!

Mici nese zdravilo domov. Franci jo pije in v treh dneh je zdrav.

79. Spoštuj starost!

Uboga stara ženka vleče težke gare. Franci in Mici vidita, da starka komaj vleče. Otroka prijazno pozdravita in vprašata: Ali vam smeva pomagati? Ženka odgovori: Prosim!

Ženka vleče in otroka tišita gare. Sedaj pride starka hitro naprej. Kmalu pridejo k starkini hišici.

Bog loni, pridna otroka, reče starka. Mici in Franci sta vesela, ker sta storila nekaj dobrega.

80. Invalid.

V vasi živijo nekateri invalidi. Kadar jih otroci vidijo, prijazno pozdravijo. To se tudi spodobi! Invalidi so bili v vojski in so se hrabro vojskovali za domovino. Bili so v vojski težko ranjeni.

Nekateri invalidi so slepi, nekateri so zgubili roke, drugi noge. Invalide moramo spoštovati, ker so za domovino kri prelivali in trpeli.

81. Gluhi berač.

V očetovo hišo pride večkrat berač, kateri nič ne sliši. On je ubog glušec. Francetov oče so nekoč slišali, kako so šolarji ubogega glušca zmerjali. Pokličejo otroke k sebi in jih vprašajo: Ali veste, da nikdar v svojem življenju ne bote gluhi? Zakaj zmerjate ubogega glušca? Ta revež je v svoji mladosti ravno tako dobro slišal kakor vi. Zbolel je in postal je gluh. Pustite uboge ljudi pri miru. Ljubi Bog dostikrat kaznuje zabavljača (špotljivca).

Otroci so si to zapomnili, imeli z ubogim gluščem sočutje in ga prijazno pozdravljali.

82. Vaščanski otroci.

Vaščanski otroci imajo dobro. Povsod so travniki in gozdovi, kjer se lahko igrajo. V vigredi so najrajši na zelenem travniku, poleti v hladnem gozdu, v jeseni na paši in pozimi na sneženem klancu ali na ledu.

Vsak letni čas ima svoje veselje.

Ker so vaščanski otroci veliko na svežem (frišnem) zraku, so zdravi in močni.

83. Mestni otroci.

Mestni otroci nimajo tako dobro kakor vaščanski. V mestu ni njiv, ni vrtov in ni gozdov. Največji čas svojega življenja preživijo v stanovanju. Z mesta v gozd je daleč, zato pridejo le redko kedaj tja. Pozimi, kadar se hočejo mestni otroci drkati, morajo vleči svoje sani daleč do najbližnjega klanca.

84. Kje se otrokom najbolj dopade.

Vaščanskim otrokom dopade najbolj domača vas, mestnim otrokom pa mesto. Vsak otrok je najrajši tam, kjer so njegovi ljubi starši. Tam je njegov dom. V domovini nas poznajo in ljubijo vsi ljudje. Zato ljubimo svojo domovino tako prisrčno.

85. Vsi ljudje delajo.

Kdor ne dela, naj tudi ne je! Kadar delamo, si zaslužimo denar. Za denar si kupimo hrano, obleko in stanovanje. Ljudje imajo različna dela. Nekateri delajo z rokami, drugi z glavo.

Učitelj vprašajo: Kdo dela z rokami? Učenci odgovarjajo: Kmet, hlapec, kovač, krojač (žnidar), črevljar (šuštar), kolar (radar), ključar (šloser), pekar, tkalec, mesar, mlinar, kuharica, dekla, šivilja.

Kdo dela z glavo? Učitelj, duhovnik, doktor in uradnik (beamter).

86. Franci hrani (špara).

Včasih dobi Franci od očeta par grošev. Kadar prinese sosedu pošto, dobi 4 ali 5 grošev, včasih tudi

10 grošev. Za ta denar si Franci ne kupi cukrnine kakor drugi otroci. On hrani svoje groše. Iz grošev postajajo šilingi, rečejo mati. Sto grošev je kmalu skupaj in sto grošev je šiling.

Danes šteje Franci svoj denar. On ima 15 šilingov in 35 grošev.

87. Pri trgovcu.

Dober dan! reče Mici in stopi v prodajalnico (loden). Bog daj! Kaj bi pa rada imela? vpraša trgovec. Mici zahteva 2 kg cukra, 1 kg soli in za 20 grošev droži (medenc). Trgovec vzame papirnate žaklje, nabaše cukrer in sol in postavi žaklje na tehtnico (vago). Mici gleda, kako trgovec tehta. Koliko sem dolžna? vpraša Mici. 3 šilinge, reče trgovec. Mici da trgovcu 5 šilingov. 2 šilinga dobi nazaj. Na vrh dobi še pest cukra. Hvala lepa! Z Bogom! kliče Mici, vtakne cukrer, sol in medence v torbo in gre domov.

88. Pri črevljarju.

Franceju so nedeljski črevlji premajhni. Oče rečejo: Pojdi k črevljarju in prosi ga, da ti naredi do Velike noči nove črevlje. Franci je vesel, ker bo imel o Veliki noči k vstajenju nove črevlje. Leti v vas k črevljarju in reče: Prosim, pomerite mi črevlje in naredite mi jih gotovo (gvišno) do Velike noči. Drugače o Veliki noči ne bom mogel v cerkev. Črevljar vzame mero in vpraša: Ali hočeš podkovane črevlje? Seveda hoče Franci podkovane črevlje. Bo vsaj vsak slišal, da on pride.

89. Svetovna vojska.

To je bil strašen čas. Vsi zdravi možje od 18. do 50. leta so morali k vojakom. Radi so ubogali cesarjevemu

klicu. Treba je bilo, braniti domovino. Naši sovražniki Srbi, Rusi in Italijani so hoteli vdreti v našo domovino, jo zasesti in izropati. Hrabri so bili naši vojaki in so sovražnikom pokazali, da ljubijo Avstrijci svojo domovino. V hudih bojih so naše armade premagale veliko močnejše sovražne armade.

90. Naš prijatelj.

V svetovni vojski smo imeli samo enega močnega prijatelja. Ta je bil Nemeec. Sam je bil v vojski z Rusijo, Ameriko, Anglijo, Francijo, Japonsko in vendar nas je tako zvesto ljubil, da nam je poslal mogočno pomoč napram sovražnikom.

91. Koroška.

Koroška je naša ljuba domovina. Tako je lepa, da vsako leto pride na tisoče in tisoče tujcev si ogledat njene krasote. Na Koroškem žive že več stoletja Nemci in Slovenci v bratovski slogi. Na Spodnjem Koroškem govorijo in pojejo ljudje v obeh jezikih.

92. Zasedba.

Po svetovni vojski so se Srbi, Hrvati in Slovenci združili in ustanovili državo SHS. Radi bi imeli v svoji novi državi tudi Koroško. Zato so jo zasedli s svojimi četami. Koroščem pa obisk Jugoslovanov ni bil všeč in gnali so usiljence čez Karavanke nazaj.

93. Srbi pridejo.

Kranjci so poklicali Srbe na pomoč. Srbska armada je prišla in zasedla Koroško. Srbi so ropali in zažigali

hiše. Veliko Korošcev je moralo bežati. Čas zasedbe je bil najžalostnejši čas Koroške.

Korošci so zahtevali pravico ljudskega glasovanja. To so velesile Koroščem dovolile. Velesile so poslale angleške, francoske in italijanske oficirje na Koroško. Oficirji so gledali na red in mir v deželi.

94. 10. oktober 1920.

Prišel je 10. oktober 1920, na katerega so vsi že težko čakali. Moški in ženske, vsi, kateri so imeli pravico glasovati, so hiteli na volišče.

Drugi dan se je že zvedelo: Koroška ostane pri Avstriji. Veliko je bilo veselje vseh Korošcev. Na gorah so svetili kresovi. Zvonovi so zvonili, topiči (movžarji) so pokali. Vse to je naznanjalo: Koroška je prosta, Koroška ostane nedeljena pri Avstriji!

95. Na železnici.

Na železnici se voziti je Francetovo največje veselje. Danes se pelje z očetom v Celovec. Na postaji (štacijonu) si je sam kupil vozni list (karto). Sedaj sedi v železnici. V roki drži karto, da je ne zgubi. Konduktar pride, pogleda Francetovo karto in naredi v njo luknjico. Franci sedi pri oknu in gleda ven. O joj, hiše, drevesa, vse kar leti mimo, kakor blisk! Franci bi najrajše celi dan sedel v železnici in se vozil.

96. Druga vozna sredstva.

V Celovcu se vozi po ulicah tudi električna cestna železnica. Avtomobilov in motorjev je toliko na cesti, da

se jo Franci boji prekoračiti. Tudi veliko kolesarjev se vidi. Naenkrat se sliši z neba strašen ropot. Franci gleda kvišku in vidi velik zrakoplov (eroplan). Oče! reče deček, z eroplanom bi se rad enkrat vozil! Oče odgovorijo: Hitro se pelje eroplan! Iz Celovca na Dunaj pride v dveh urah!

97. Lastovke so prišle.

Danes je posebno lep dan. Mici in Franci paseta ovce. Naenkrat kliče Mici: Glej, glej! tam leti lastovka!

Najprej jo Franci ne more videti. Sedaj jo tudi on vidi. Juhu! kliče, lastovke so tu! Jaz sem radoveden, ali so prišle tudi naše nazaj.

98. Vijolice.

Tam za vrtom je prostor, na katerem rastejo vsako leto vijolice. Mici ve za nje. Včasih si nabira šopek in ga da materi, gospodu učitelju ali gospodu katehetu. Z vijolicami ima vsak človek veliko veselje. Mici rada razveseljuje druge ljudi. Zato jo imajo vsi radi.

99. Vstajenje.

Na veliko soboto (krstnico) zvečer je vstajenje. Mici in Franci se na vstajenje že dolgo veselita.

Po južini se umijeta in oblečeta prazniško obleko. Cela družina gre v cerkev. Tam je vse polno ljudi. Gospod župnik stojijo v božjem grobu, držijo Najsve-

tejše v rokah in pojejo: Aleluja! Kristus je vstal iz groba!

Pevci pojejo, zvonovi zvonijo, procesija se sestavi, godci godejo, ljudje molijo, fantje nesejo zastave.

Vse se veseli, ker je naš Zveličar vstal iz groba.

100. Velika noč.

Oh, to je lep praznik! Zgodaj vstanejo otroci. Danes dobijo za zajuterk žegnano meso, klobase, pogačo (šartelj) in rdeča jajca. Post je bil dolg in Franci se ne more nasititi z mesom. Oče ga opominjajo: Franci, Franci, ne jej toliko, drugače boš zbolel!

Ker je Franci pameten deček, posluša očetove besede.

101. Solznica.

1.

Živela sta nekdam mati in otrok. Mati je ljubila svojega edinega otroka tako, da ni mogla živeti brez njega. Gospod je poslal veliko bolezen, katera je zahtevala med mladino veliko žrtev. Tudi ta otrok je smrtno zbolel. Tri dni in tri noči je čuvala mati, molila, se jokala in stregla ljubljenu otroku. Potem je otrok umrl.

Mati je bila sedaj sama, ni jedla, ni bila, ni spala, samo jokala se je tri dni in tri noči in klicala po svojem otroku.

2.

Z velikim trpljenjem v srcu je sedela mati tretjo noč pri prazni zibelki. Naenkrat so se odprle duri in pred materjo stoji otrok. Otrok je postal lep angeljc. Angeljc drži v svojih rokah solznico, ki je skoraj prepolna. Otrok pravi: Ljuba mamica, ne jokaj se za menoj! Glej, v tej solznici so tvoje solze, katere si za me prelila. Angelj žalosti je nabiral tvoje solze v to posodo.

Kadar še eno solzo preliješ, bo posoda premajhna in jaz nimam več miru v grobu in veselja v nebesih. Ljuba mamica, ne jokaj se, tvoj otrok je pri ljubem Bogu in angeljci so njegovi tovariši.

Otrok je izginil in mati se ni jokala več. Vedela je, da se otroku godi dobro.

102. Sladka kaša.

1.

Živela je nekdam uboga, pobožna deklica s svojo materjo. Obe niste imele kaj jesti.

Deklica gre v gozd. Tam ji pride naproti stara žena. Ta pozna dekličine skrbi in podari ubogi deklici majhen piskerček. Žena deklico poduči, da mora piskerčku reči: Piskerček, kuhaj!

Kadar zasliši piskerček te besede, začne kuhati dobro, sladko kašo. Ko imaš dosti kaše, moraš reči: Piskerček, stoj!

Deklica je nesla piskerček domov. Kadar ste bili deklica in mati lačni, je kahal piskerček sladko kašo.

2.

Deklica je morala iti v mesto in mati je ostala sama doma.

Mati rečejo: Piskerček, kuhaj! Kuhal je, in mati so se najedli. Ko so bili siti, so hoteli, da bi piskerček stal. Ni jim bilo mogoče, piskerčka ustaviti, ker so besede: Piskerček, stoj! pozabili.

Piskerček kuha naprej in kaša stopi čez rob, se uliva na mizo, na pod. Kmalu je cela hiša polna kaše. Kaša teče na cesto ravno tako, kakor bi hotela nasititi

ves svet. To je strašno in nobeden človek ne more pomagati.

Končno, ko pride deklica domov, gleda iz kaše samo še cerkveni zvonik (turm).

Deklica kliče: Piskerček, stoj! Piskerček stoji.

Vsaki, kateri je hotel iti v vas, si je moral prejesti stezo skozi kašo.

103. Lisica in gosi.

1.

Lisica pride na travnik, na katerem sedi čreda lepih, debelih gosi. Lisica se smeji in reče: Jaz pridem ravno prav, tukaj sedite tako lepo skupaj, da lahko eno za drugo požrem! Gosi se vstrašijo, začnejo gagati in za svoje življenje prositi. Lisica jih noče vslišati in reče: Vam ne pomaga nič, ve morate umreti!

Neka gos prosi: Če moramo uboge živali tako mlade umreti, izkaži nam samo to milost in dovoli nam še eno molitev, da ne umrjemo v svojih grehah. Potem se bomo nastavile tako, da lahko eno za drugo požreš. Lisica odgovori: Ja, jaz bom tako dolgo počakala, da zmolite!

2.

Prva gos začne prav dolgo molitev: ga, ga! in ker noče končati, začne tudi druga gagati, potem tretja, četrta in kmalu gagajo vse.

(Kadar bodo vse gosi nehale gagati, vam hočem povedati, kako je bilo naprej!)

104. Kukavica.

Gospod Jezus je potoval z svetim Petrom po svetu. Prideta tudi k neki hiši, kjer prosita za mili dar. Posestnica hiše se skriva. Ker potovalca nobenega človeka ne najdeta, gresta zopet naprej.

Žena zasmehuje potovalca ter jiju zasramuje in kliče: Kuku, kuku!

Sveti Peter reče: Gospod, naredi, da postane žena to, kar vtipče!

Nato Gospod: To se naj zgodi! Žena postane kuka-
vica in kot taka mora klicati do sodnega dne: Kuku,
kuku!

105. Mladini.

Glej, čebele trudoljubne
med nabirajo po cvetju,
glej, jih, kak' skrbe za zimo
vselej v gorkem že poletju!
Uči se od njih, mladina;
skrbno delaj že v mladosti,
da imela srečne dneve
v poznej bodeš kdaj starosti!

106. Mati.

Dete revno, dete malo,
Kdaj mi bodeš poplačalo
Vse, kar zate skrbna mati
Mogla sem in bom prestati?

Na rokah sem te nosila,
V bolečinah te zdravila,
Zate noč in dan skrbela,
Zate sem in bom živela.

Postelj kolikrat postlala,
Zibel tvojo sem zibala,
Pesem ti zapela sladko,
Da zaspalo si črez kratko;

Črez-te se po tem nagnila,
Srčno sem Boga prosila:
Oče, hudega ga brani,
Meni, sebi ga ohrani!

Dete malo in ubožno,
 Bodi pridno in pobožno.
 S tem skrbi mi boš plačalo,
 Dete revno, dete malo!

107. Otroci spuščajo mehurčke.

Solnce, zemlja, mesec
 vrte se brez kolesec,
 letijo brez peresec,
 v nebo se točijo,
 na vejo skočijo,
 brez poka počijo.

108. Uspavanka.

Kaj se sveti rimska cesta?
 Bratca dva po nji mi gresta;
 ne kar taka bratca dva,
 božja sta, krilatca dva;
 za roke se vodita,
 tiho, varno hodita,
 da ne škriplje pesek zlati:
 naše dete mora spati.

109. Ciciban — Cicifuj.

Ciciban teče v zeleni dan;
 ptičica znanka v goščavi
 vsak dan lepo ga pozdravi:
 Ciciban, Ciciban, Ciciban,
 Ciciban, dober dan!

Ciciban, kaj pa je danes, čuj!
 Kaj ti to ptička prepeva?
 Po vsej dobravi odmeva:
 Cicifuj, Cicifuj, Cicifuj,
 Cicifuj, fej in fuj!

Ciciban misli: Zakaj Cicifuj?
 takrat si roke zagleda,
 pa se domisli: Seveda,
 danes se nisem umil še, fej, fuj,
 danes sem res Cicifuj!

Bister potoček se vije čez plan,
 preko kremenov se lije;
 Ciciban v njem se umije,
 ptička zapoje spet: Ciciban,
 Ciciban, dober dan!

110. Popevka iz Roža.

V Borovljah so bili hudi časi,
 ko dela niso meli včasi,
 po Trbižu so hodili,
 so se mlatiti učili,
 Krumpelnov je najbolj bil,
 je svojemu cepcu nos odbil.

111. Konec.

Gospodinja gre v Velikovec
 in kupi pet ponovec,
 gospodar pa v Celovec,
 tam kupi zvonec —
 zgodbe je zdaj konec.

112. Ah, ti sveti Nikolaj!

Ah, ti sveti Nikolaj,
 kar te prosim, daj mi, daj:
 konjca brzih nog,
 meni par ostrog;
 tudi ne pozabi biča,
 da poženem ž njim konjiča.
 da poženem ga — hi — hop!
 daleč pod nebeški strop.
 Tam se zvezde šetajo,
 venec božji spletajo;
 zvezde zlate gledal
 in na nje bi sedal:
 zase in za mamó
 dve bi vzél na ramo.

113. Pesem nagajivka.

Zima, zima bela
 vrh gore sedela,
 vrh gore sedela,
 pa tako je pela,
 pa tako je pela,
 da bo Mirka vzela,
 da bo Mirka vzela,
 ker on nič ne dela,
 ker on nič ne dela,
 ker se on nič ne uči —
 čaki, čaki, Mirko ti!

114. Uspavanka.

Spanček, zaspanček,
 črn možič,

hodi ponoči
nima nožič.

Tiho se duri,
okna odpro,
v zibelko leže,
zatisne oko.

Lunica ziblje,
aja, oj, aj;
spanček se smeje,
aja, oj, aj!

115. Strašilo.

Trije srajčniki na mizi:
Joj, joj, joh, joh!
Kaj pa je za voljo božjo,
in zakaj tak strah?

Kaj se vendar je zgodilo?
Kaj, gori naš dom?
Se — li morda zemlja trese,
vas — je splašil grom?

O, ne vprašaj: le pomagaj,
glej jo, glej jo, viž!
Glej jo vendar: sredi sobe
teče mala — miš!

Zdaj razumem to drhtenje:
samo kdo je slep
bi ne bal se male miške —
če ima še rep.

116. Mali bratec.

Prišel bratec, mali Jure,
do očetove je ure.
Ura pa je vsa od zlata
in ima kar dvojna vrata.

Joj, to pa je res lepo!
Če nastaviš jo na uho,
uho ti je kakor gluho.
Čuješ samo: tika — teka!
Bratec misli: hoče mleka.

Joj, kako pa bi to šlo?
S sladkim mlekom jo zalije
ura pije, pije, pije.
Bratec misli: Ej je zvita,
zdaj molči, ko je že sita,
ko več nima praznih cev!

Prime pisker in natoka
tudi sam se tega soka.
Zdaj molčita kar oba.
A, ko oče bo doma,
bo naš Jurček mašo pel.

117. Lenkina šola.

Kaj si vse izmisli
glava naše Lenke!
Soba ji je šola,
punčke* pa učenke.

V roki drži knjigo,
v knjigi čudne slike,

---

* punčke — puže, čeče.

in pri slikah črke
male in velike.

Punčke so vse tihe
kakor da so neme,
samo mucka prede,
ker je slabo vreme.

Ni jim treba šibe,
da jih ž njo namaže.
Šiba se le včasih
kar tako pokaže.

Pa jih rad hvali
te učenke male,
saj še ona rada
čuje drugih hvale.

118. Slavko — zdravnik.

Dober dan, gospod zdravnik!

Jaz sem vas pozvala,
ker mi punčka moja je
snoči obležala.

Le potipljite obraz,
tipljite ji nosek,
glejte lička kakšna so,
bleda kakor vosek.

Doktor sede k postelji,
gleda mirno, resno,
tiplje, vpraša in klobuk
da iz leve v desno:

Influenca huda je,
ali ni nevarna,
če bolezen druga se
še ji ne pridruži.

Če pa jo poljubjate,
lahko vas okuži.
Lek napišem vam sedaj,
prah ob vsaki uri;
in potem še drgne naj
jo vaš bratec Juri.
Limonado skuhajte
na predlanski slami,
če ne mara piti je,
jo popijem z vami!

119. Otroška.

Indija Komandija!
v žlički kašo kuhajo,
s sirom hiše belijo,
in s skuto jih orajhajo!

120. Pesmica tepežnica.

Šip, šap!
Bog daj vam srečo in zdravje,
da bi bili veseli ko tičice v gozdu,
zdravi ko ribice v vodi,
močni ko medved v goši,
pa v vsaki hiši toliko otročič,
kolikor ima veja vršič!

121. Tonček in Tina.

Tonček, Tina! pravi mati
in ustavi se med vrati,
kadar sta sama doma
ognja se ogibajta!

Ne odpirajta peči,
 da se kaj ne pripeti!
 Iskra vama v lase skoči,
 in nesreča, jok napoči.
 Komaj mati ven odide
 že k svetilki Tina pride —
 skoz cilinder vam pogleda
 nepokornica — seveda,
 in opeče se, gorje!
 Kar z gore ji vse lasje
 in obrvi in oko
 razboljeno je hudo.
 Tone pa žerjavico
 vzame iz peči z roko,
 z ognjem vam po sobi skače,
 kakor da so to igrače!
 Že obleka mu gori,
 Tone grozno zakriči!
 Dolgo šepal je potem,
 to v svarilo naj bo vsem.

122. Otroška.

Tididlidaja,
 muca pa raja
 kužej pa pišče
 ko mučico išče.

123. Solnce sije, dižej gre.

Solnce sije, dižej gre,
 Siva mačka v brezje gre.
 Kaj boš v brezji delala?
 Šibice bom rezala!

Zakaj ti bojo šibice?
 Metlice bom delala!
 Zakaj ti bojo metlice?
 Hiše bom pometala!
 Kaj bo ti hiša pometana?
 Mlade mucke rajale!

124. Koroške uganke.

1. Šum šumi, grom grmi, bela žena skozi leti.

Min.

2. Ni bilo in tudi ne bo, pa vendar je.

Današnji dan.

3. Kuhano, spečeno, pod mizo zatepeno.

Špila pri klobasi.

4. Pri nas imamo deklico, ki vso sobo obleta, na-
 vsezadnje pa za durmi obsedi.

Mela.

5. Zakaj Francetov oče ne sejejo turšice?

Zato, ker jo le sadijo.

6. Kateri svetnik še ni v nebesih?

Gregor — Gre-gor.

7. Je krščen kot kristjan,
 imeniten je njegov stan,
 ni kradel, ne moril
 pa vendar je obešen bil.

Zvon.

125. Mladini.

Čuj mladina, svete moje:
Zdaj je čas, da se učiš,
da si blažiš srce svoje
ter si glavo razbistriš!

Kdor se prav uči od mlada
ter oblaži si srce,
sreča ga obišče rada,
drugim lajšal bo gorje.

Vsebina.

	Štev.	Stran
Šola	1. Vstanite, v šolo!	3
	2. V šoli	3
	3. Sosedov Toni	3
	4. Naci nima kruha	4
	5. Bodi pošten	4
Vigred	6. Franci in Mici slišita kukavico	4
	7. Mici poje	4
	8. Vse cveti	5
Na polju	9. Živali v vigredi	5
	10. Franci vozi gnoj	5
	11. Oče orjejo in sejejo	6
Na vrtu	12. Otroci pomagajo štehati	7
	13. Zakaj otroci radi delajo	7
	14. Rože na vrtu	7
Pri kmetu	15. Francetov oče	7
	16. Živina	8
	17. Ne muči živali	8
Dom	18. Očetova hiša	8
	19. Sobe in kuhinja	8
	20. Franci krađe	9
Družina	21. Prebivalci hiše	9
	22. Občinski ubožec	9
	23. Pri stari mami	10
	24. Pri stricu in teti	10
Nedelja	25. Nedelja	10
	26. Žegnanje	11
	27. Pri kramarjih	11
Binkošti	28. Binkošti	11
	29. Pri birmi	12
Na travniku	30. Na travniku	12
	31. Ose	12
Košnja	32. Košnja se začne	13
	33. Košnja	13
	34. Seno	13
Poletje	35. Poletje	14
	36. Nevihta	14

	Stev.	Stran
Žetev	37. Žetev	14
	38. Žito se mlati	14
	39. Franci se pelje v mlin	15
Gozd	40. Izlet v gozd	15
	41. V črnicah	16
	42. Franci in veverica	16
Počitnice	43. Kako otroka staršem pomagata	16
	44. Na paši	18
	45. Na trgu	18
Vernih duš dan	46. Na vernih duš dan	18
	47. Ne pozabimo padlih vojakov	19
Jesen	48. Franci trese hruške	19
	49. Kaj se zgodi z letino?	19
Veter	50. Kaj veter naredi	20
	51. Dež	20
	52. Mrzlo je	20
	53. Slana je padla	20
Lov	54. Oče grejo na lov	21
	55. Pri gozdarju	21
Luč in ogenj	56. Nesreča	21
	57. Ogenj	22
	58. Gasijo	22
Sveti Miklavž	59. Miklavž pride	22
	60. Kaj je Miklavž prinesel?	24
Sneg	61. Sneg	24
	62. Snežak	24
Božič	63. Oče in Franci kadita	25
	64. Božično drevesce	25
	65. Šapanje	26
Novo leto	66. Mici in Franci pišeta teti	28
	67. Novi koledar	29
	68. Pehtrna	29
Ura	69. Očetova ura	29
	70. Druge ure	30
	71. Pri urarju	30
Pošta	72. Franci kupi znamke	31
	73. Mici dobi karto	31
Pust	74. Franci je pustna šema	32
Človek	75. Kaj ima človek	32
	76. Franci je bolan	32
	77. Gospod doktor	32
	78. Mici gre po zdravilo	33
	79. Spoštuj starost!	33
Ubogí ljudje	80. Invalid	34
	81. Gluhi berač	34
Vas in mesto	82. Vaščanski otroci	34

	Stev.	Stran
	83. Mestni otroci	35
	84. Kje se otrokom najbolj dopade	35
Delo in denar	85. Vsi ljudje delajo	35
	86. Franci hrani	35
Stanovi	87. Pri trgovcu	36
	88. Pri črevljarju	36
Vojska	89. Svetovna vojska	36
	90. Naš prijatelj	37
Zasedba	91. Koroška	37
	92. Zasedba	37
	93. Srbi pridejo	37
	94. 10. oktober 1920	38
Prometna sredstva	95. Na železnici	38
	96. Druga vozna sredstva	38
Vigred pride	97. Lastovke so prišle	39
	98. Vijolice	39
Velika noč	99. Vstajenje	39
	100. Velika noč	40
Pravljice	101. Solznica	40
	102. Sladka kaša	42
	103. Lisica in gosi	43
	104. Kukavica	44
Pesmi	105. Mladini	45
	106. Mati	45
	107. Otroci spuščajo mehurčke	46
	108. Uspavanka	46
	109. Ciciban — Cicifuj	46
	110. Popevka iz Roža	47
	111. Konec	47
	112. Ah, ti sveti Nikolaj!	48
	113. Pesem nagajivka	48
	114. Uspavanka	48
	115. Strašilo	49
	116. Mali bratec	50
	117. Lenkina šola	50
	118. Slavko zdravnik	51
	119. Otroška	52
	120. Pesmica tepežnica	52
	121. Tonček in Tina	52
	122. Otroška	53
	123. Solnce sije, dižej gre	53
	124. Koroške uganke	54
	125. Mladini	55

Pravljice so po Grimmu in Dähnhardtu.

Pesmi so spisali Gradnik, Jerajeva, Žgur in Župančič.

000105 44704

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIZNICA

00000346271